

MÔI GIỚI CHỨNG KHOÁN TRÊN
THỊ TRƯỜNG PHI TẬP TRUNG

OTC

THS. TRẦN VĂN TRÍ

Nhìn lại lịch sử phát triển về thị trường vốn ở nước ta trong những năm gần đây có thể thấy, tháng 7 năm 2000, thị trường chứng khoán Việt Nam chính thức đi vào hoạt động, đó là Trung tâm giao dịch chứng khoán thành phố Hồ Chí Minh khai trương và các giao dịch mua bán đầu tiên được tiến hành. Cũng từ thời điểm đó thì thị trường chứng khoán không chính thức, hay còn gọi là thị trường phi tập trung - OTC (Over The Counter) cũng hình thành tự

phát trong nền kinh tế. Tại thị trường OTC, các giao dịch mua bán cổ phiếu, trái phiếu có quyền chuyển đổi thành cổ phiếu, những loại chứng khoán chưa niêm yết cũng diễn ra. Đã có cung, có cầu, có giao dịch mua bán thì có người môi giới. Hoạt động môi giới chứng khoán trên thị trường OTC sôi động và phát triển cùng với sự thăng trầm của thị trường OTC. Từ cuối năm 2005 đến nay, giao dịch chứng khoán trên thị trường OTC phát triển mạnh, số lượng người tham gia môi giới chứng khoán cũng gia tăng nhanh. Đối với thị trường chứng khoán chính thức thì người môi giới hoạt động ngay tại

Sàn của Sở giao dịch chứng khoán, tại các Công ty kinh doanh chứng khoán hay Trung tâm giao dịch chứng khoán, còn đối với thị trường OTC thì có thể gặp người môi giới ở đâu!

SỰ XUẤT HIỆN CỦA NGƯỜI MÔI GIỚI CHỨNG KHOÁN TRÊN THỊ TRƯỜNG OTC:

Thứ nhất, đông nhất và sôi động nhất chính là những người đang làm việc trong các NHTMCP.

Thực tế này xuất hiện khi mà giá cổ phiếu của NHTMCP đó sôi động, nhu cầu mua tăng cao, nhiều người gọi điện đến hỏi ngân hàng, thế là những người này lại tìm đến

những người đang sở hữu cổ phiếu vận động và thuyết phục họ bán đi. Bên cạnh đó khi người đang sở hữu cổ phiếu có nhu cầu bán đi lại gọi điện đến nhờ họ giúp tìm người mua. Thế là tự nhiên những cán bộ ngân hàng này trở thành cầu nối giữa người mua và người bán. Trung tuần tháng 1-2007 khi giá cổ phiếu của NHTM CP Sài Gòn Hà Nội - SHB tăng giá mạnh từ 45.000 đồng/cổ phiếu lên 65.000 đồng/cổ phiếu, một số cán bộ chi nhánh ngân hàng này ở Hà Nội than phiền rằng có quá nhiều người gọi điện thoại đến hỏi có biết nguồn nào bán cổ phiếu SHB hay không. Tương tự, cũng vào trung tuần tháng 1-2007, khi giá cổ phiếu của NHTM CP Quốc tế - VIB tăng mạnh từ 65.000 đồng/cổ phiếu lên 80.000 đồng/cổ phiếu, thì nhiều cán bộ hội sở chính của VIB ở phố Lý Thường Kiệt luôn bận rộn. Cán bộ một doanh nghiệp thường có quan hệ vay vốn tại VIB nhận xét rằng, phần đông cán bộ tín dụng của VIB không làm việc mà đổ xô đi làm công việc môi giới cổ phiếu. Thực tiễn một số lượng khá cán bộ ngân hàng tham gia môi giới cổ phiếu của chính ngân hàng mình cũng diễn ra tại các NHTM cổ phần khác.

Thứ hai là, người môi giới xuất hiện ngay tại nơi làm thủ tục chuyển nhượng cổ phiếu của một số NHTM cổ phần.

Tại tầng 2 chi nhánh Eximbank Hà Nội trong các dịp cổ phiếu của ngân hàng này sôi động, tăng giá, như các đợt cuối tháng 8, từ tháng 11-2006 đến trung tuần tháng 1-2007 nếu có mặt tại đây, có thể dễ dàng gặp một số nhà môi giới nghiệp dư có tiếng với biệt danh "Trung - còi", Lê Văn B, hoặc H thậm chí cả nữ giới với tên: Tr, H, Y... tuổi còn khá trẻ. Khéo léo tìm hiểu thì được biết nhiều người đang làm việc cho một số NHTM-CP, Công ty tài chính, thậm chí là làm tài chính - kế toán trong Bệnh viện lớn ở Hà Nội, kế toán trưởng Công ty cổ phần kinh doanh thiết bị y tế, hoặc kể cả đại lý điện thoại di động kiêm môi giới mua bán cổ phiếu. Hỏi họ bạn có thể dễ dàng biết được giá cổ phiếu của một số

NHTM hàng đầu, công ty bảo hiểm, công ty chứng khoán,... diễn ra trong ngày. Nếu bạn có nhu cầu mua hay bán loại cổ phiếu nào họ sẵn sàng đáp ứng cho bạn. Chi nhánh Eximbank Hà Nội được coi là nơi giao dịch cổ phiếu OTC nhộn nhịp nhất trên địa bàn Hà Nội, bởi vì cổ phiếu của Eximbank hấp dẫn giới đầu tư và có doanh số mua bán khá. Các nhà đầu tư và môi giới nghiệp dư đến đây để làm thủ tục chuyển nhượng cổ phiếu của Eximbank, tại quầy làm thủ tục của ngân hàng này, đồng thời cũng dễ dàng gặp nhau trao đổi mua bán một số loại cổ phiếu khác trên thị trường OTC.

Thứ ba, một địa chỉ dễ dàng gặp gỡ khác của các nhà môi giới và đầu tư chứng khoán trên thị trường OTC, đó là trang Web của một số Công ty chứng khoán, như: BVSC, SSI,... hoặc: vietsock, san-otc, otc24h,... trong đó có trang dành riêng nội dung rao bán và rao mua các loại cổ phiếu, trái phiếu có khả năng chuyển đổi thành cổ phiếu. Vào địa chỉ này, có thể dễ dàng bắt gặp các tên tuổi quen thuộc về môi giới, như: D, T, Đ... với địa chỉ và số điện thoại di động, E - Mail,... nhu cầu, thậm chí họ thông báo luôn giá mua, giá bán loại cổ phiếu nào đó. Có những thông báo còn chi tiết hơn là có đủ quyền mua cổ phiếu mới tăng vốn hay không, hoặc cổ phiếu cũ hay cổ phiếu mới. Việc đăng thông báo, rao mua, rao bán có thể miễn phí, hoặc có thể mất phí, nhưng không đáng kể. Cảm điện thoại lên gọi vào một số số điện thoại di động bạn có thể dễ dàng nhận thấy họ còn trẻ, tuổi chủ yếu là dưới 40 và phân bố đều cả giọng Nam và giọng Bắc, cả địa chỉ Hà Nội và thành phố Hồ Chí Minh.

Thứ tư, một địa chỉ quan trọng khác có thể gặp gỡ người môi giới cổ phiếu OTC đó là tại chính sàn giao dịch của các Công ty kinh doanh chứng khoán. Cũng có thể bắt gặp tên, địa chỉ e-mail và số điện thoại di động của nhà môi giới trên một tờ báo kinh tế có trụ sở chính tại Hà Nội, bên dưới bảng tham khảo giao dịch cổ phiếu OTC trong tuần. Một số người khác

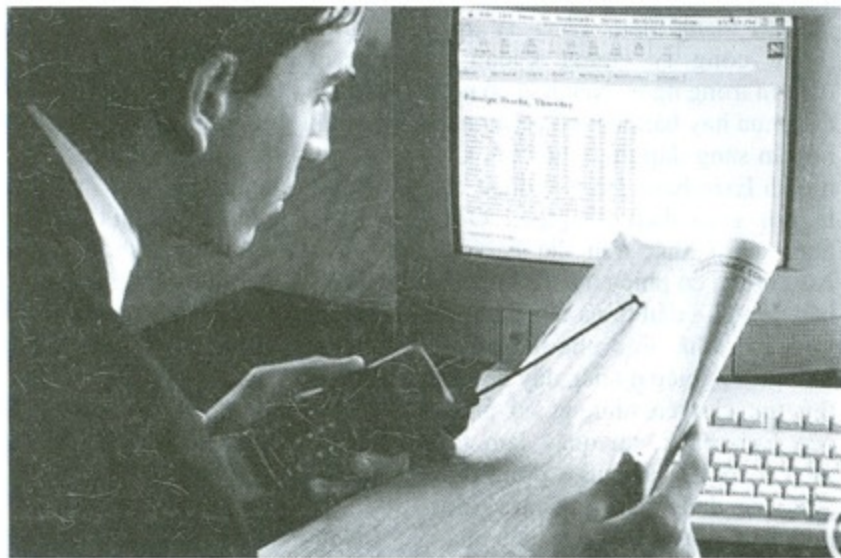
chính là cán bộ Văn phòng Hội đồng quản trị của một số NHTM cổ phần, Công ty cổ phần,... nơi làm thủ tục chuyển nhượng cổ phiếu của doanh nghiệp đó.

Nhìn chung, các nhà môi giới cũng đều là những người thạo kinh doanh trong những lĩnh vực khác nhau, có kiến thức về kinh tế,... và số lượng các nhà môi giới OTC ở thành phố Hồ Chí Minh đông đảo hơn.

HOẠT ĐỘNG KINH DOANH MÔI GIỚI CHỨNG KHOÁN OTC NHƯ THẾ NÀO!

Người có nhu cầu mua hay bán một loại cổ phiếu, chứng khoán nào đó có thể giao dịch trực tiếp với người môi giới, hoặc qua điện thoại, qua E- Mail, tin nhắn qua điện thoại di động,... Nhưng cuối cùng thì cũng phải trực tiếp gặp nhau.

Thông thường môi giới chứng khoán thì nhà môi giới hưởng phí trên cơ sở doanh số mua bán thành công. Nhưng môi giới cổ phiếu trên thị trường OTC họ hưởng chênh lệch giá, mức chênh lệch không lớn, thường được gọi là một giá hay nửa giá. Ví dụ cổ phiếu cũ của MB thời điểm giữa tháng 1-2007, được người môi giới mua vào với giá 7,9 triệu đồng/cổ phiếu, bán ra 8,0 triệu đồng/cổ phiếu; thậm chí cổ phiếu của Eximbank được mua vào với giá 11,53 triệu đồng, bán ra 11,60; của VP Bank mua vào 70.500 đồng, bán ra 71.500 đồng/cổ phiếu. Hoạt động môi giới OTC của những người môi giới không chuyên nghiệp cũng dựa trên nguyên tắc khớp lệnh giữa người mua và người bán. Tuy nhiên trong trường hợp, các lệnh mua không mua hết so với nhu cầu bán, thì tạm thời người môi giới mua số cổ phiếu đó nếu người môi giới dự đoán giá cổ phiếu đang lên. Còn khi dự báo giá cổ phiếu có chiều hướng xuống thì người môi giới phải khớp đủ lệnh mua và lệnh bán từng lô cổ phiếu. Nhìn chung nguyên tắc của người môi giới là mua cao, bán cao, mua thấp bán thấp. Trong trường hợp được lộ cổ phiếu mà người bán đang cần tiền, bán gấp, giá hạ,

Sự xuất hiện của các nhà môi giới trên thị trường OTC là nhu cầu tất yếu khách quan của sự phát triển thị trường.

nhưng chưa khớp được lệnh mua, thì người môi giới cũng mua vào và khi gặp khách sẵn sàng mua với giá cao hơn thì bán ra. Nhưng trong xu hướng chung của thị trường, trong từng thời điểm và từng loại cổ phiếu, người môi giới có mua bán đầu cơ cho nhu cầu kinh doanh của mình, khi cần thiết thì bán ra. Người môi giới vừa môi giới giữa người mua và người bán, vừa mua đầu tư cho chính mình.

Trong các phiên đấu giá trái phiếu và cổ phiếu hấp dẫn, có sự xuất hiện không ít các nhà môi giới OTC. Trong danh mục các nhà đầu tư cá nhân mua được trái phiếu tăng vốn của Ngân hàng ngoại thương Việt Nam thời điểm cuối năm 2005 và những người trúng thầu mua cổ phiếu PTSC trong phiên đấu thầu tại Trung tâm giao dịch chứng khoán Hà Nội cuối tháng 8-2006, có khá nhiều nhà môi giới OTC. Sau khi trúng thầu họ tìm cách bán lại ngay trái phiếu, cổ phiếu cho người khác.

Người môi giới hầu hết trường thành từ những nhà đầu tư, có kinh nghiệm, am hiểu thị trường, việc mua đi, bán lại các loại cổ phiếu trở nên thường xuyên hơn và tự nhiên họ chuyển sang môi giới là chính. Những người môi giới phần đông có tiềm lực vốn khá, đã thu được lợi nhuận khá trong các đợt giá cổ phiếu liên tục tăng giá. Tất nhiên thị trường có quy luật chọn

lọc và đào thải. Những người thiếu kinh nghiệm, thiếu bản lĩnh, thiếu sự nhạy cảm hay quyết đoán, phân tích, dự báo trong kinh doanh, thậm chí không gặp may, không trường vốn và không có nghệ thuật thu xếp vốn, cũng đã bị loại bỏ trên thương trường vì thua lỗ liên tục. Còn lại là những người thành công trên thị trường OTC.

Kinh doanh trên thị trường OTC người môi giới không chuyên cũng dựa trên chữ tín, tạo lòng tin lâu dài cho khách hàng của mình và thu hút khách hàng mới. Nguyên tắc của người môi giới là ăn chênh lệch giá thấp, sẵn sàng hướng dẫn tận tình các nhà đầu tư mới làm thủ tục chuyển nhượng hoặc nắm chắc các yêu cầu pháp lý, các quyền lợi của người mua đối với từng loại cổ phiếu trong từng thời điểm. Họ sẵn sàng tư vấn cho nhà đầu tư, nhất là nhà đầu tư mới nên đầu tư vào loại cổ phiếu nào trong thời điểm nào và vì sao.

Hoạt động môi giới chứng khoán OTC đã tự phát hình thành Câu lạc bộ các nhà môi giới chứng khoán không chuyên nghiệp OTC. Câu lạc bộ này ra đời từ cuối năm 2005 và sinh hoạt đều đặn mỗi tuần gặp nhau một lần vào chiều chủ nhật tại một quán cà phê trên phố Tông Đản - Hà Nội gần với trụ sở ủy ban chứng khoán Nhà nước. Câu lạc bộ hiện nay có khoảng 20 thành viên, chủ nhiệm là một nhà

môi giới OTC thành đạt, năm nay mới khoảng 30 tuổi. Người này bắt đầu đi lên từ số vốn ban đầu 50 triệu đồng vay của gia đình, sử dụng cho đầu tư tự doanh, mua đi bán lại. Cùng với chiều hướng tăng giá liên tục cổ phiếu OTC, với kinh nghiệm, duyên kinh doanh, gặp may,...nhà môi giới này nay đã có số vốn hàng tỷ đồng và trở thành người môi giới có uy tín trên thị trường. Gặp nhau tại quán cà phê trong các buổi sinh hoạt, những người môi giới chứng khoán OTC trao đổi thông tin về mua bán, đầu giá, niêm yết, cổ phần hóa; phân tích diễn biến thị trường, dự báo xu hướng biến động của giá cổ phiếu,...Song thực tế Câu lạc bộ này mới chỉ thu hút được số lượng nhỏ các nhà môi giới, chủ yếu là những người quen biết. Còn trong thực tế số lượng người hoạt động môi giới chứng khoán OTC lớn gấp nhiều lần con số thành viên của Câu lạc bộ.

Sự xuất hiện của các nhà môi giới trên thị trường OTC là nhu cầu tất yếu khách quan của sự phát triển thị trường. Hoạt động của những người môi giới cũng thúc đẩy thị trường OTC phát triển, các giao dịch chứng khoán trên thị trường OTC sôi động hơn và lành mạnh hơn. Cũng chính vì hoạt động trên thị trường OTC, nên chưa có khuôn khổ pháp lý nào điều chỉnh hoạt động của họ. Người mua, người bán, người môi giới đều dựa trên chữ tín, sự hiểu biết những quy định pháp lý có liên quan, thậm chí là dựa trên sự quen biết. Cho đến nay cũng chưa có vụ việc môi giới OTC nào cơ quan bảo vệ pháp luật phải ra tay. Tuy nhiên những người mua, người bán chứng khoán trên thị trường OTC thông qua người môi giới không chuyên cũng cần nắm chắc các quy định pháp lý có liên quan, chủ động phòng ngừa rủi ro có thể xảy ra. Trước khi quyết định mua bán, cần tìm đến Văn phòng Hội đồng quản trị của doanh nghiệp phát hành cổ phiếu, hay nơi chấp nhận, tiếp nhận hồ sơ mua bán, chuyển nhượng cổ phiếu của công ty đó để tư vấn, tìm kiếm thông tin có liên quan ■